

*Задорожна Наталія Олександрівна,
курсантка факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Лазарєв Віктор Вікторович,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПИТАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Гендерна рівність є фундаментальним правом та необхідною умовою досягнення цілей зростання, соціальної єдності та демократії. Тим не менше, певна нерівність продовжує існувати і може поглиблюватися, якщо у суспільстві продовжуватимуть поширюватися гендерні стереотипи [1, с. 5; 2, с. 175]. На сьогодні, ми стикаємося з тією обставиною, що жінки мають акцентувати увагу на власній спроможності діяти на рівні з чоловіками. Нас оточує упереджене ставлення за статтю, або іншою ознакою, що характеризується обмеженістю поглядів. Для жінки ще довго будуть діяти дискримінаційні питання працевлаштування та кар'єрного росту [3, с. 45], що зумовлюється закоренілими стереотипними уявленнями.

Під стереотипами у сучасному суспільстві розуміється закореніле ставлення до подій та явищ, вироблене на основі порівняння їх з внутрішніми ідеалами, що, як правило, не має безпосереднього відношення до реальності [4, с. 32]. Стереотип – це соціально-психологічне явище, яке визначається як спотворене, неточне, узагальнене ірраціональне уявлення певної категорії людей про щось, як спотворена система соціальних установок, що склалася в даному суспільстві [5, с. 15].

Стереотипи чоловічої і жіночої професії залишилися, і переплітаються з сучасними військовими діями. Стереотипи суттєво впливають на сприйняття суспільством тієї чи іншої професії, що, зокрема, помітно відображається на ставленні до жінок-військових. Водночас, життя висвітлює перед суспільством ряд історій про жінок снайперів, розвідників, про тих, хто брали участь у кавалерії. Їм доводиться нарівні з чоловіками мерзнути в окопах, вивчати розташування противника і обстрілювати рухомі танки, але це не заважає чинити подвиги. Зокрема, за часів Другої світової війни, жінки, ціною власного життя, розстрілювали роти німців, визволяли полонених солдатів. Хитрість, сила волі, жорстокий характер перемагали супротивника, не дивлячись на «слабку» стать.

Сьогодні показує, що воювати йдуть не завжди за власним бажанням, іноді виникає необхідність. Деякі жінки йшли на війну, бо їх змусило життя:

хтось втратив чоловіка, хтось дітей, батьків чи друзі. Єдиним рішенням було ставати до лав військовослужбовців, і допомагати їм боронити власну землю від загарбників, і пам'ятати всіх тих кого вже не буде з нами.

Армія довго не сприймала жінок як рівноправних воїнів адже будні військового зовсім не схожі на повсякденне життя. Екстремальність і буденність зовсім різні речі, які не можуть існувати разом.

Активні зміни почалися в 2016 році. Спеціальним наказом Міністерства оборони України збільшили кількість посад рядового, сержантського, старшинського складу для жінок. У 2018 році набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних силах України (ЗСУ) та інших військових формуваннях»[6]. Закон мав на меті офіційно закріпити рівність чоловіків і жінок в армії – перелік посад ще збільшився, а жінок відтепер могли призначати в добові наряди.

Також важливим стало питання незручності військової форми, адже форма для чоловіків постійно вдосконалюється, а для жінок змінили лише парадну. Це свідчить також про те, що їх не розглядали як повноцінних бійців.

Роль жінки на війні не повинна залежати від стереотипів та традицій. Вона відіграє не менш важливу роль за чоловіка. Наші українки беруть участь у воєнних операціях, виконують завдання та функції Збройних сил. З кожним роком рівень професіоналізму жінок зростає. Їх роль не можна недооцінювати, оскільки вони мають не меншу мотивацію, дисципліну та волю до перемоги.

Українська армія не може змінюватися окремо від українського суспільства, навпаки, що більше змін відбувається в суспільстві, то швидше і якісніше вони проходять у Збройних Силах. Становище жінок у ЗСУ суттєво змінилося. Жінок в армії стало суттєво більше, нарешті вони почали обіймати не лише стереотипні «жіночі» посади, а й бойові. Проте вони й досі залишаються найбільш незахищеними людьми у воєнній структурі.

Стереотипи можуть мати значний негативний вплив на розвиток суспільства. Вони можуть спричинити дискримінацію, несправедливість та обмеження в свободі вибору та можуть призвести до соціальних конфліктів. Отже, важливо зберігати посилену увагу стосовно ролі стереотипів у сучасному суспільстві та працювати над їх усуненням. Крім того, варто підтримувати культурну різноманітність та сприяти взаєморозумінню між різними групами населення, щоб допомогти зменшитися рівень стереотипів та обмежувальних уявлень.

Гендерні стереотипи призводять до дискримінації та поширення упереджень на основі гендерної належності. Під час військових дій важливо подолати стереотипні уявлення про роль та можливості жінок у військовій сфері. Гендерні стереотипи можуть призвести до неправильних рішень та неефективних дій. Для подолання таких уявлень можна проводити інформаційні та навчальні заходи, що розповідають про різноманітні професії жінок у військовій сфері та їхні досягнення. Також важливим є забезпечення можливостей для жінок і чоловіків у різних сферах військового життя без дискримінації за ознакою статі.

Отже, можна зробити висновок, що гендерні стереотипи мають значний вплив на життя сімей та самореалізацію чоловіків і жінок, і можуть призвести до негативних наслідків в суспільстві. Це загрожує розвитку суспільства, оскільки гендерні стереотипи можуть спричинити конфлікти між різними статями. Тому потрібна розробка програм, спрямованих на подолання гендерних стереотипів, що акцентують увагу на тому, що соціальні ролі чоловіків і жінок у сучасному світі стають більш схожими, хоча проблема нерівності та асиметрії цих ролей залишається.

Список використаних джерел

1. Янкаускайте М., Кургановська Н. Гендерна рівність в освіті : посібник для тренерів. Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. 80 с.
2. Лазарев В. В. Питання гендерної рівності у рішеннях Конституційного Суду України. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 27 жовт. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 175-178.
3. Мудрик А. Б. Гендерна компетенція особистості: теорія, діагностика, розвиток. Луцьк, 2014. 204 с.
4. Венгер Г. С. Соціальна психологія : навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2017. 344 с.
5. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посіб. Дрогобич, 2009. Ч. 1. 372 с.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у ЗСУ та інших військових формуваннях : Закон України від 06.09.2018 р. №2523-VIII. *Голос України*. 2018. № 195.

